

“Qui vol modificar la societat, reforça el capitalisme?”

Què és el Maig del 68: un moviment estudiantil, intel·lectual, social...?

—Hi ha una tendència a voler reduir el Maig del 68 a un moviment purament estudiantil i festiu. El que és més interessant és que els autors que hi tendeixen són gent que han desenvolupat el seu pensament als anys vuitanta, en contra de l'estructuralisme i de la famosa mort de l'Home. Ho fan en el nom del subjecte, en el nom de la subjectivitat, d'allò viscut, i, paradoxalment, són els qui desqualifiquen el que han viscut els altres dient que han estat els ninots d'un procés. No sabien el que es feien, diuen. És una incoherència teòrica. El Maig del 68 reuneix diferents dimensions: estudiantil, intel·lectual, social... No es pot oblidar que el país va estar totalment paralitzat durant un mes: hi havia més de deu milions de treballadors en vaga.

—**Qui en són els pensadors?**

—Tot comença a Estrasburg, amb la publicació de *La misère dans le monde étudiant*. Aquest llibre col·lectiu, del 1966, inspirat per la Internacional Situacionista, repassa la situació econòmica i social dels estudiants, la crisi de la Universitat, l'estat de radicalització de la joventut o la mercantilització de la cultura. El text acabava amb una de les frases que es convertiria en un dels eslògans més pintats durant el Maig del 68: “Viure sense temps morts i gaudir sense molèsties.” S'ha parlat de Jacques Derrida, Pierre Bourdieu, Louis Althusser, Gilles Deleuze, Roland Barthes, Michel Foucault i d'altres com dels ideòlegs del Maig del 68. La majoria d'ells —Barthes i Derrida de manera molt clara— hi estaven en contra i no hi van intervenir. Foucault va començar a ser reconegut després, pels seus treballs sobre la presó, l'escola o la bogeria, de la mateixa manera que l'Althusser

Serge Audier és professor de filosofia i política a la Sorbona. És autor de llibres sobre Maquiavel, el socialisme liberal, i acaba de publicar, a les Éditions La Découverte, *La pensée anti-68: Essai sur les origines d'une restauration intellectuelle*.

dels aparells ideològics d'estat també és posterior. Althusser estava força malalt i es malfiava del gauchisme. Totes les vedets de la galàxia estructuralista estaven prou allunyades del moviment o n'eren reticents.

—**Però Bourdieu sí que havia criticat la Universitat i l'escola com a màquina de reproducció de les elits...**

—El comportament de Bourdieu és força complex. Sovint es fa de Bourdieu un dels pares, un dels inspiradors del moviment. Tant els anti com els pro Maig del 68 tendeixen a remarcar la seva adequació al moviment. L'obra de Bourdieu, quan critica el món universitari com a reproductor de les desigualtats socials, sí que va tenir una influència real sobre el moviment del 68. Bourdieu formava part dels clàssics. En canvi, les reaccions de Bourdieu són una altra cosa. D'entrada hi ha els conflictes interns al Centre de Sociologia Europea amb Raymond Aron, ja que aquest era el pensador de la resistència universitària al Maig del

68. Hi ha diferents textos de Bourdieu sobre el que ell pensava de tot plegat. Fins i tot una entrevista publicada post mortem en què parla de Segolène Royal. L'opinió de Bourdieu és molt ambigua. Per una banda, reconeix que era un moviment llibertari que defensava una certa democratització de la Universitat, una renovació dels mètodes, etc. I, per una altra banda, no para de recordar que el Maig del 68 estava lligat a una desvaloració dels diplomes i que, per tant, era la frustració dels fills de la burgesia que es comporten com aquells nens que perquè perden a un joc en destrossen la taula.

—**Els crítics del moviment, ara i llavors, li retreien la seva dimensió merament hedonista...**

—És el que acabarà cristal·litzant el pensament dels anti-68, vinguts d'origens força diferents: la crítica de la seva dimensió llibertària, hedonista... Aquest discurs es va creuar amb un altre que consistia a dir que aquesta mena de revolucions llibertàries —que, aparentment, eren una crítica de la societat de consum capitalista— feien, de fet, el joc a la mateixa societat de consum. Neix, per tant, la idea de moviment contraproduent.

—**És la idea mateixa de “recuperació”?**

—Em sembla força reductor, ja que se salta una bona part dels esdeveniments importants i de fenòmens més globals. Albert Hirschman, en el seu llibre *Deux siècles de rhétorique réactionnaire*, demostra que, des de la Revolució Francesa, s'ha convertit en norma dir que aquells que han volgut modificar la societat, de fet, si han aconseguit alguna cosa, ha estat sempre reforçar el capitalisme. Crec que el debat és totalment obert i, efectivament, alguns elements de la contestació dels anys seixanta han pogut ser instrumentalitzats i ser presos

com a elements estructurals del nou capitalisme. Boltanski i Chiapello (Le nouvel esprit du capitalisme, 1999) tendeixen a fer dels moviments dels anys seixanta els orígens de la modificació capitalista cap a un sistema més flexible, menys rigid. És obviar que, en realitat, aquests moviments mundials i globals del capitalisme han canviat substancialment el sistema capitalista. No crec, d'altra banda, que el capitalisme d'avui s'hagi desenvolupat en nom de la realització personal, de l'individu, com alguns sectors de la creativitat (serveis, comunicació, etc.). És prendre's el discurs del màrqueting capitalista massa seriosament!

—**La crítica de la societat de consum era bàsica en aquell moment.**

—Per exemple, hi havia Henri Lefebvre, que encarnava un marxisme proper al situacionisme. A França hi va haver una mena d'"escola de Frankfurt" representada per ells. En canvi, a escala mundial, el mestre pensador és Marcuse. A França, Marcuse era poc traduït i relativament poc conegut; l'ala situacionista era la que representava la branca més hedonista, la més surrealista del moviment del Maig del 68.

—**Hi ha encara interpretacions tendencioses del Maig del 68?**

—Les interpretacions reductores van lligades a voluntats polítiques ocultes. Els crítics han volgut despolititzar el Maig del 68 a partir de punts de vista que sí que són polítics. Per al comunista o el neocomunista, el Maig del 68 és un moment important dins el procés de fragilització del partit. A partir d'aquí, molts comunistes que van entendre de seguida que ells eren un dels objectius que volien desautoritzar els manifestants, ràpidament van dir que era un moviment apolític que reforçaria la societat de consum. Per la seva banda, la dreta liberal o gaullista (dues coses diferents, de fet) va entendre que el caire antiautoritari acabaria posant un punt i final al gaullisme. I si una dreta més aviat conservadora és capaç de reconèixer el caràcter subversiu del Maig del 68, hi ha una facció que ho presenta com un mer conflicte generacional. El Maig del 68 va ser una revolució fallida que va fer por com si fos una revolució de debò.

—**No deien també que no era una revolució perquè no hi havia ningú disposat a matar o a morir?**

—Hi ha, efectivament, la vella idea que una revolució mata. Cal interpretar el que hi ha al darrere. És un imaginari heroic. Hi ha hagut revolucions pacífiques al llarg de la història de la humanitat. Revolucions amb voluntats pacífiques, revolucions internes al totalitarisme... Però també hi havia pensadors com Alexandre Kojève, que creien que la llibertat no pot guanyar-se sense assumir el risc de la mort. O com Raymond Aron, que havia viscut la Segona Guerra Mundial i no acceptava de ser criticat pels més joves. Els qui pensaven així no podien ni prendre's seriosament ni entendre un moviment com el del Maig del 68.

—**Què en queda del Maig del 68?**

—Crec que els ecologistes són els que han recuperat les idees del Maig del 68. Jo sóc bastant sensible al que diuen els actors dels fets, i quan llegeixo els textos de la nebulosa ecologista m'adono que la majoria dels qui els signen es diuen fills del Maig del 68. Hi ha, d'altra banda, la filiació real, la que deriva de la crítica del món actual i de la societat de consum. Herbert Marcuse, que sense ser un pensador ecologista és un crític de la societat tecnològica i de consum, de la dominació i de l'opressió, serveix de precedent per explicar-nos el que passa ara. Des d'aquest punt de vista, la crítica ecologista, la crítica antiproductivista, és una de les continuacions més clares del Maig del 68.

J. M. C.